

Stefano Fontana: Prítomnosť katolíkov v politike, v spoločnosti a sociálna náuka Cirkvi

4. mája 2021 ✚ *Politika*

Obr. 1 – Príklad toho, kam smerujú katolícki politici – Québecký parlament ešte s krížom

zdroj: wikimedia commons

Profesor Stefano Fontana je esejista a novinár. Významný učenec sociálnej náuky Cirkvi, filozofie politiky a otázok súvisiacich so vzťahom medzi vierou a politikou. Narodil sa vo Verone v roku 1952, na Univerzite v Padove vyštudoval filozofiu (1976), od roku 2007 vyučuje filozofickú antropológiu komunikácie a filozofiu jazyka na Saleziánskej univerzite v Benátkach. V roku 2007 ho Svätý Otec Benedikt XVI. menoval za konzultora Pápežskej rady pre spravodlivosť a mier.

V *prednáške*, ktorá odznela ešte v roku 2018 a mali by si ju vypočuť všetci „kresťanskí politici“ (aspoň desaťkrát :-)), konštatuje, že neprítomnosť katolíkov v politike je dôsledkom ich neprítomnosti v spoločnosti a v kultúre. Profesor síce hovorí o situácii v Taliansku, ale aj my, na Slovensku sa v nej nájdeme. Ak nie dnes, celkom určite v blízkej budúcnosti. Časťou problému podľa profesora Fontanu je aj to, že nároky predstaviteľov Cirkvi na kresťanských laikov sú čoraz nižšie. Katolícky ľud už nie je vychovávaný, resp. je vychovávaný zle. Keď priemerný veriaci katolík dnes vyjde z kostola, už nevie, čo má robiť. Je dezorientovaný – často tými, ktorí by ho mali viesť. Prítomnosť katolíkov v politike a v spoločnosti je tým pádom zbavená identity. Je to to isté, ako keby tam katolíci vôbec neboli. V čom vidí hlavný problém? Vypočujme si ho a uvažujme.

Byť pri tom. Angažovať sa. Ale ako a hlavne prečo?

Obzrite sa okolo seba a keď si uvedomíte situáciu, v akej sa nachádzame, moja dnešná prednáška by mohla byť aj veľmi krátka. Stačí vymenovať niektoré situácie, v ktorých sme sa ocitli a ktoré ďalej napredujú a hneď by sme mohli aj skončiť. V akom zmysle? Ide o to, že od roku 2007 talianski biskupi už nevydávajú pre veriacich orientačný dokument o dôležitých politických otázkach napriek tomu, že v týchto rokoch bolo treba riešiť viaceré dôležité veľmi politické otázky – stačí spomenúť niektoré zákony, ktoré boli schválené v predchádzajúcom volebnom období.

Naši pastieri sa tiež vždy veľmi snažia pobádať ľudí, aby boli aktívni a svoju aktivitu prejavovali aj účasťou na voľbách. Ale o náplni tejto účasti, zdá sa mi, však hovoria stále menej a menej, a keď aj niečo povedia, tak iba veľmi všeobecne. Dnes sa už nehovorí o tzv. **nediskutovateľných princípoch**, čiže o jasných princípoch, o ktorých sa nediskutuje a ktoré, okrem toho, že sú morálne absolútne záväzné, sú aj jadrom angažovanosti katolíkov v politike. Kardinál Ratzinger v roku 2002 vydal v Kongregácii pre náuku viery upresnenie, podľa ktorého nie je prípustná účasť katolíkov v stranách alebo hnutiach, ktorých program by bol v podstatných bodoch v rozpore s katolíckou vierou.

Teraz však vládne všeobecné presvedčenie, že sa katolíci **môžu** angažovať vo všetkých politických stranách! A v posledných voľbách v Taliansku sme dokonca boli svedkami úplnej rehabilitácie extrémnych a antiklerikálnych Radikálov! Vyzerá to, že dnes môže byť človek katolíkom a zároveň sa angažovať v protikatolíckej strane. Pojem „spoločné dobro“ ako cieľ politiky bol nahradený novým cieľom – multináboženskou spoločnosťou a **imigračná politika je dnes považovaná za dôležitejšiu než otázka politiky života alebo rodiny**. Máme pocit, že paradigma priorít bola prevrátená a teraz na prvom mieste aj u katolíkov figuruje sociálna spravodlivosť, životné prostredie, prisťahovalci, ale už nie ochrana života, rodina, sloboda vzdelávania.

Dnes sa hovorí, že katolíkom môže a musí spolupracovať s každým. Pýtam sa: aj s tými, ktorí majú vo svojom programe deštrukciu človeka alebo rodiny? Sociálna náuka Cirkvi je neraz zatlačená do úzadia a do popredia sa dostáva tzv. pastoralizmus – čiže vyzdvihovanie pastoračného aspektu – alebo inak povedané – **lásky bez pravdy**. Pastieri často zasievajú skôr pochybnosti než utvrdzujú vo viere. Ak si vezmeme programy genderovej výchovy v školách, často zistíme, že ich majú na starosti katechéti či katechétky vyučujúce náboženstvo.

Za takejto situácie som preto povedal: Táto prednáška by mohla byť veľmi krátka, ale krátka nebude. Položme si otázku: odkiaľ by sa mali vziať katolíci, ktorí sa budú angažovať v politike? Odkiaľ by mali prísť? A hlavne: odkiaľ by sa mali dozvedieť **kritériá pre svoju angažovanosť**? Dnes v parlamente – aspoň sa tak hovorí – katolíkov už niet. Predtým boli, ale až na niekoľko málo prípadov všetci hlasovali za urýchlenie rozvodov i za zákon o tzv. homosexuálnych manželstvách nazývaný ako „zákon Cirinná“. Nuž, povedzme si úprimne: Radšej tam tí katolíci vôbec nemuseli byť. Pretože nie je dôležité byť iba „pri tom“, ale treba tam aj vedieť zaujať správny postoj. Inak je lepšie tam nebyť.

Lebo takáto „prítomnosť“ katolíkov v politike narobí viac škody než úžitku. Takže tu by moja prednáška mohla aj skončiť – v tom zmysle, že nie sú splnené podmienky na to, aby sa katolíci angažovali v politike a v spoločnosti. Avšak: Keď dáme nabok túto trochu negatívnu analýzu, možno si povieme príliš pesimistickú, príliš deprimujúcu – povieme si niečo viac o situácii, pôjdeme viac do hĺbky. Takže: Všetky javy, ktoré som práve opísal, sú spôsobené **výraznou zmenou paradigmy týkajúcou sa predstavy**

prítomnosti katolíkov v politike a v spoločnosti. Ako to vidím ja – táto zmena paradigmy – pomaly a postupne – bude meniť situáciu, ktorá bude navonok čoraz priaznivejšia voči prítomnosti katolíkov v politike – to áno –, ale **spôsobom, ktorý úplne anuluje význam tejto ich prítomnosti.** Ich angažovanosť sa totiž bude čoraz väčšmi prispôsobovať svetu, ktorému sa bude páčiť, pretože je nekonfliktná.

Už netreba bojovať s nijakými nepriateľmi, už netreba poukazovať na bludy, ktoré by bolo treba odsúdiť či sa proti nim postaviť, už netreba bojkotovať zlé zákony, ani rozlišovať medzi tzv. regulárnymi situáciami, s ktorými je možné spolupracovať a situáciami neregulárnymi, s ktorými spolupracovať nemožno. Bude to čoraz väčšmi – toto je moja predpoveď – **angažovanosť neškodná**, ktorá s každým vedie dialóg, s nikým nie je v spore, je politicky korektná, dbá predovšetkým na dodržiavanie ústavy, je otvorená, ústretová, stavajúca skôr na forme než na obsahu. To, čo dnes od nás žiada Magistérium (učiteľský úrad Cirkvi) je často iba hľadanie konsenzu. Vidíme to na mnohých úrovniach.

Pri každých voľbách je najdôležitejšie nájsť dohodu a konsenzus. Katolíci už nebudú chodiť do ulíc a protestovať v nijakej veci, pretože by iba zbytočne na seba upozorňovali a spoločnosť by ich za to kritizovala. Kvôli akože „arogantnému vystupovaniu“. Katolíci vraj musia hľadať pozitíva v každom názore, aj v tom najneznámejšom. Majú sa angažovať v politike, v rámci ktorej majú sprevádzať všetky procesy, nech už budú akékoľvek, bez toho, aby posudzovali nejakú situáciu a majú sa usilovať vnímať svet ako čosi pozitívne, aj keď tá pozitivita môže mať rôzne úrovne.

Homosexuálny zväzok bude chápaný ako heterosexuálne manželstvo v zárodku, ktoré stačí iba sprevádzať v jeho vývoji. A požiadavka, podľa ktorej treba zákony ovplyvňovať tak, aby boli v súlade so zákonmi kresťanskej viery a zdravého rozumu, bude považovaná za ideologickú. Bude to **angažovanosť ľahostajnosti voči pravde**, odmietania existencie poriadku vecí, ktorý bude nahradený naratívnu a existenciálnou teológiou, v ktorej všetci spolu kráčajú bok po boku a kde dôležitý už nie je cieľ, ku ktorému sa smeruje, ale práve to „spoločné kráčanie“, alebo, ako sa teraz zvyčajne hovorí, vzájomná zhoda. Táto zhoda, toto spoločné kráčanie, je chápané ako spásonosná udalosť sama osebe, a to nezávisle od obsahu, teda od toho, čoho sa tá zhoda týka. Katolíci prítomní v politike a v spoločnosti už viac nebudú hovoriť „nie“, budú hovoriť iba „áno“, pretože najvyšším cieľom bude ústretovosť, prijatie, integrácia a „nie“ predstavuje prekážku v pastoračnej praxi stretávania sa s druhým, najmä ak je „iný“.

Prítomnosť katolíkov v politike a v spoločnosti je tým pádom zbavená identity. Je to to isté, ako keby tam katolíci vôbec neboli. Ale sami pritom budú mať dobrý pocit, že sa angažujú. A toto je dnes najnebezpečnejší klam: budiť dojem, že ste tam, pretože sa zúčastňujete na veľkých akciách, dokonca aj na módnych prehliadkach – ako sme videli v posledných dňoch – svetovej nihilistickej avantgardy, vzbudzovať dojem, že ste pri tom, pretože diecéza, ja neviem, zorganizovala seminár na tému *Fake News*, čiže falošných správ, pričom pozvala okrem iného aj tých, ktorí sami falošné správy fabrikujú, namiesto toho, aby sa namáhala učiť sociálnu náuku Cirkvi.

Vzbudzovať dojem, že ste pri tom, pretože katolícka tlač, podobne ako všetky ostatné médiá, miešajú a rozriedzujú všetky správy rovnako, ako to robia ostatní. **Vzbudzovať dojem, že sa angažujeme, pretože slová, ktoré používame, sú rovnako bezvýznamné ako tie, ktoré hovorí svet a agentúry OSN.** Mali sme dokonca biskupa, ktorý hovoril o „reprodukčnom zdraví“! Vzbudzovať dojem,

že sme ako katolíci prítomní v spoločnosti, pretože naše školy majú úplne rovnaké učebné osnovy ako štátne školy. Vzbudzovať dojem, že sa angažujeme, pretože sme prítomní vo všetkých politických stranách, vo všetkých hnutiach a zapájame sa do všetkých ekologických, všetkých pacifistických a imigračných aktivít.

Aktívne sa zasadzujeme dokonca aj za práva zvierat. To, čo by malo veriaceho človeka znepokojsovať, teda nie je ani tak to, že v politike a v spoločnosti nie sme prítomní, ale že UŽ nie sme prítomní. Pretože v tomto prípade by vedomie a ľútosť nad tým, že tam nie sme, alebo už tam nie sme, mohli byť začiatkom procesu uzdravenia. **Najdôležitejšie a najnebezpečnejšie je však to, keď v politike a v spoločnosti už nič neznamenáme, ale klameme sami seba a utešujeme sa, že „veď predsa sa v nej angažujeme“.** A prešibaný svet dokáže Cirkev presvedčiť, že ju berie vážne, hoci jej ozajstnú prítomnosť ignoruje. Stále však existuje ľud (či národ) katolícky, ktorý však už nie je vedený k tomu, aby sa ozýval, už nie je vedený k tomu, aby jeho prítomnosť bola citelná aj mimo kostolného dvora – pretože to je ten problém –, aby jeho prítomnosť nebola iba vyjadrením nejakej všeobecnej formy solidarity či solidarizmu alebo vágneho humanizmu, s ktorým každý len súhlasí.

Dôležité však je, aby sa angažoval **v láske a zároveň v pravde: *Caritas in veritate***. Tento katolícky ľud už nie je vychovávaný, resp. je vychovávaný zle. Keď priemerný veriaci katolík dnes vyjde z kostola, už nevie, čo má robiť. **Je dezorientovaný - často tými, ktorí by ho mali viesť.** Ani diecézy, ani farnosti ani vikariáty, ani združenia, ani hnutia nevenujú systematickú pozornosť sociálnej náuke Cirkvi a spoločenskej a politickej angažovanosti. A pritom by sme chceli novú generáciu katolíckych politikov!

Z času na čas počujeme niektorého biskupa, že by bolo dobré „mať generácie katolíckych politikov“, o ktorých však nikto netuší, odkiaľ by sa mali vziať, iba ak by spadli z neba. Keď naši ľudia nielenže sú dezorientovaní, ale sú aj zle vedení! Koľko diecéz už hostilo senátorku Moniku Cirinná – bojovníčku za homosexuálne manželstvá – na rôznych okrúhlych stoloch moderovaných riaditeľmi diecéznych časopisov! Na účastníkov tzv. Tichých protestov nielenže neraz padal dážď, ale nenachádzali ani pochopenie zo strany samotných diecéz. Katolíci sa angažujú v ekologických iniciatívach poznačených animalizmom, v pacifistických iniciatívach zameraných na mier iba v ideologickom zmysle, v horizontálnych iniciatívach, pri ktorých nehovoríme o Kristovi a hoci sa ich zúčastňujeme, vyhýbame sa Ňom hovoriť.

Tento dezorientovaný či poblúdený katolícky ľud treba uzdraviť a formovať. Bez tejto náročnej cesty sme odsúdení na to, že síce tam budeme prítomní, ale v skutočnosti akoby sme tam ani neboli – čiže ako duchovia. To neznamená formovať a nekonať! To neznamená stáť na mieste a očakávať, že ľudia budú ochotní a pripravení niečo urobiť. Znamená to, že sa treba zaoberať základným problémom a nie problémami podružnými. **Základným problémom je problém vzdelávania a kultúry.**

Bez jasnej formácie nie je možná prítomnosť katolíkov v politike a v spoločnosti, resp. je možná iba prázdny, všeobecný spôsobom, ako snaha zapadnúť do spoločnosti v každej dobe, dnes tu, zajtra tam, nenápadne a pod tisíckami rôznych masiek. Angažovanosť katolíkov musí **spĺňať jednu základnú požiadavku, bez ktorej nemá význam.** Vychádza z kresťanskej požiadavky **ohlasovať svetu spásu a nečakať od sveta, že on spasí nás.**

Obr. 2 – Québecký parlament už politicky korektný, tzn. bez kríža

zdroj: wikimedia commons

Keď kladieme znamienko rovnosti medzi Cirkvou a svetom, akoby boli na jednej úrovni alebo dokonca, keď svet považujeme za dôležitejší, akoby sa Boh zjavil vo svete a nie v Cirkvi, naša angažovanosť v politike a v spoločnosti nemôže byť autentická a účinná. Svet v najlepšom prípade bude uznávať Cirkev ako sociálnu alebo solidárnu ustanovizeň, môže tolerovať kňazov, ktorí sa starajú o bezdomovcov, vykonávajú pastoračnú službu rôznych hraničných situácií, môže uznávať fungovanie Cirkvi ako poľnej nemocnice, ale nebude akceptovať snahy ukázať mu jeho ozajstnú prirodzenosť, jeho skutočné poslanie a jeho pravé určenie, a tým prispievať k jeho spásu, ktorá zhora príde alebo nepríde. Dnes nás naši pastieri často vyzývajú, aby sme začali od človeka, aby sme hľadali a podporovali nový humanizmus.

Antropológia však neprináša spásu a je absurdné si myslieť, že ten, kto potrebuje spásu, by mal byť sebe zároveň aj spasiteľom.

Svet preniká do Cirkvi touto cestou zdôrazňovaním centrality človeka, personalizmu a humanizmu, ktoré postupne nahrádzajú centralitu Boha. **Základnou požiadavkou našej prítomnosti v politike a v spoločnosti teda nie je to, že my sme tým základom, ale že ním je Boh.** Miesto Boha vo svete. Toto je konečný cieľ angažovanosti katolíka vo svete: Vytvoriť miesto pre Boha vo svete. Nie pre seba. Ale pre Boha.

Sociálna náuka Cirkvi je v skutočnosti ohlasovaním Krista v pominuteľnom svete, ako ju chápal Ján Pavol II. v encyklike *Centesimus annus*, ohlasovaním Krista vo svete, v spoločnosti, v politike a kultúre – a všetko ostatné, všetky ostatné problémy, všetko je až na druhom mieste a treba k tomu pristupovať z tejto perspektívy, z perspektívy Krista Spasiteľa. Je to pravda o tom, že **svet a politika sa nemôžu zachrániť samy a že prirodzený poriadok potrebuje nadprirodzený poriadok**, ako to potvrdil aj Benedikt XVI.

Prirodzený poriadok vecí (nikdy) nedokáže dosiahnuť svoje vlastné prirodzené ciele bez pomoci nadprirodzeného poriadku. **Angažovanosť kresťanov má iba túto motiváciu, má iba tento a nijaký iný dôvod.** To je hlavný dôvod, pre ktorý majú byť kresťania prítomní v politike a angažovať sa v spoločnosti. Keď sa bagatelizuje cirkevné manželstvo, upadajú aj civilné manželstvá. Keď sa silou mocou odstraňuje (akákoľvek) zmienka o Stvoriteľovi, upadá aj príroda. Keď sa bagatelizuje *lex aeterna*, dopláca na to aj *lex naturalis*. **Bez Boha všetko upadá a krachuje, pretože On je všetko a my sme nič.** Toto tvrdenie je vyjadrením presvedčenia, že kresťanstvo nie je iba užitočné, ale **je**

nepostrádateľné pre budovanie mesta človeka. Ako hovorí Benedikt XVI. v *Caritas in veritate*: je nielen užitočné, ale aj nepostrádateľné. Že je užitočné, s tým väčšina súhlasí. Že je ale nepostrádateľné, s tým nesúhlasí prakticky nikto. Ide o to, že svet nepotrebuje katolicizmus – filozofi by povedali – *per accidens*, čiže v závislosti od okolností, príležitostne, náhodne, ale *per essentiam* – čiže nevyhnutne.

Ale dnes toto rozlišovanie medzi prirodzeným a nadprirodzeným poriadkom, ktorý som práve spomenul, aby som zdôraznil, že prirodzený poriadok nedosahuje ani svoje prirodzené ciele bez poriadku nadprirodzeného, **dnes je toto rozlišovanie v katolíckej teológii odmietané ako akési metafyzické rezíduum minulosti**, rovnako ako je odmietané rozlišovanie, ktoré z toho vyplýva, medzi posvätnou históriou a históriou profánnou. Samotný pojem poriadku vo výrazoch ako „prirodzený poriadok“ alebo „nadprirodzený poriadok“, je dnes veľmi vratký či neistý, keď sú spochybňované napríklad nediskutovateľné princípy.

Keď sa spochybňuje **doktrína inherentného zla**, teda činov, ktoré kvôli svojmu predmetu Boh nemôže akceptovať, je to vždy zlé.

Je to náuka obsiahnutá v encyklike *Veritatis splendor* Jána Pavla II. Ak sú spochybňované morálne predpisy a encyklika *Humanae Vitae* Pavla VI., ak si myslíme, že homosexualita je prirodzená a že homosexuálne páry majú právo na rodinu – ako to pred pár dňami vyhlásil belgický biskup, čo je rovnaký pojem ako „právo na dieťa“ vyjadrené „slávnym“ rozhodnutím talianskeho ústavného súdu ohľadom umelého oplodnenia.

Ak si myslíme, že v niektorých prípadoch je dovolené pacienta odpojiť od prístrojov, znamená to, že sme sa zriekli pojmu poriadku a prirodzeného poriadku. Ak cudzoložstvo už nie je považované za objektívnu vinu, oslabujeme manželstvo a verejný význam manželskej sexualita, z ktorej sa stáva výlučne privátna záležitosť, a ak je rodina nenávratne oslabená, je to preto, že aj v katolíckom prostredí sa odmieta pojem poriadku a prirodzeného poriadku, ba čo viac, aj nadprirodzeného poriadku. Dnes prevláda presvedčenie, že sociálna náuka Cirkvi sa zrodila preto, aby riešila niektoré prípady sociálnej núdze a nespravodlivosti, a nie kvôli požiadavke, ktorú som opísal. Požiadavke – pripomínam – **urobiť miesto Bohu vo svete, pretože prirodzený poriadok sám o sebe nestačí**. Opakujem: Dnes prevláda presvedčenie, že sociálna náuka Cirkvi sa zrodila preto, aby riešila niektoré prípady sociálnej núdze a nespravodlivosti, a nie kvôli tejto požiadavke. Keby štát alebo spoločnosť dokázali vyriešiť tieto prípady sociálnej núdze, v takom prípade by sociálna náuka Cirkvi, len čo by splnila svoju úlohu – už nemala zmysel!

Z toho sa potom odvíja výlučne **horizontálna interpretácia sociálnej náuky Cirkvi, ktorá je dnes veľmi v móde aj medzi katolíkmi**. Znamenalo by to robiť veci pre dobro všetkých bez toho, aby do toho nejakým spôsobom vstupoval Ježiš Kristus. Ak je sociálna náuka Cirkvi iba intervenciou tam, kde politika nesiahá: liečiť rany, napríklad a keby to zvládla politika, **doktrína Cirkvi by vlastne bola zbytočná!** Ale v takomto prípade sociálna náuka Cirkvi stráca svoje opodstatnenie – azda okrem pôsobenia ako poľná nemocnica.

Potom stačí charita, a pravda nie je potrebná. **Láska bez pravdy je však slepá a nemôže byť ani láskou!** A katolíci by sa takto mali angažovať v spoločnosti a v politike? Uvažujeme ako zdravotné sestry, ktoré nepoznajú choroby, ani nevedia, ako im predchádzať, ale ktoré pomáhajú chorým a nie zdravým.

Avšak bez toho, aby vedeli ako! Sociálna náuka Cirkvi sa však nezrodila preto, aby reagovala na momentálne sociálne potreby v danom dejinnom období, ale **aby opäť postavila Boha do stredu budovania dejín a spoločnosti** najprv v jej fyziologických aspektoch a potom pri liečbe patológií, čiže aby predovšetkým budovala, a nie prikladala náplasti.

Na budovanie katolíci zabudli. **Katolíci dnes spolupracujú s tými, ktorí chcú vylúčiť Boha zo spoločnosti v ilúzii, že s nimi nájdú nejaký styčný bod o človeku.** Je to klam laicity (sekularizmu) v zmysle, v akom sa tento výraz bežne nazýva – veľmi nejednoznačné slovo, ktoré je dnes módné. Zostupujeme od Boha k človeku, aby sme sa teda stretli aj s inými ľuďmi, ktorí neveria v Boha. A takto z človeka robíme Boha tak, ako to robia iní ľudia, ktorí neveria v Boha. Hovorí sa, že nepredkladáme celú doktrínu. Obmedzujeme sa vraj na to, čo je podstatné.

Rozpoznávame Boha v každom človeku, hovoríme o človeku, ale nie o Bohu. Všetkých prijímame – až nakoniec **VŠETKO** prijímame. Sociálna náuka Cirkvi je doktrinálny korpus vyžadujúci myšlienkový systém, na ktorom spočíva. Vyžaduje, aby viera bola poznaním, nielen skúsenosťou. A aby Zjavenie nám dávalo obsah. Sociálna náuka Cirkvi je doktrinálny korpus vyžadujúci myšlienkový systém, na ktorom spočíva. Predovšetkým vyžaduje, aby **viera bola chápaná aj ako poznanie**, a nielen ako skúsenosť a aby zjavenie nám dávalo obsah a nebolo atematické, ako tvrdí napríklad rahnerovská škola myslenia. Vyžaduje, aby rozum mohol poznávať Bytie, a teda prirodzené právo. Aj keď potom potrebuje aj zjavenie, aby ho skutočne mohol dôkladne poznať. Vyžaduje – sociálna náuka Cirkvi –, ako potvrdzuje Pavol VI. v *Humanae Vitae*, uznanie, že Cirkev má kompetencie aj v oblasti prirodzenej, nielen nadprirodzenej morálky.

Pretože Boh ju ustanovil aj ako depozitára prirodzenej morálky. Vyžaduje, aby **spoločnosť bola chápaná ako ovocie stvorenia**. Nielen príroda, ovocie stvorenia, ale aj spoločnosť, ktorá nie je iba akousi hromadou náhodne nakopených jednotlivcov, ale má v sebe objektívny a finalistický poriadok, ktorému sa musí prispôbiť politické konanie. **Sociálna náuka Cirkvi potrebuje metafyziku, čiže schopnosť človeka nezastaviť sa pri javoch, ale poznať základ.** A metafyzika a etika založená na bytí, na ontológii, vyžaduje poznanie bytia.

Vyžaduje *Fides et ratio* Jána Pavla II. Je potrebné ju učiť spolu so všetkými týmito filozofickými a teologickými princípmi, ktoré ju podporujú a vytvárajú z nej homogénny a organický korpus. A nie ako katolícky moralizmus či pozitivizmus magistéria, alebo nejakú formu kázania. Alebo ako príručku správneho občianskeho správania. Podľa v súčasnosti dominantných kategórií: Platiť dane, chrániť životné prostredie, neplytvať vodou a predovšetkým rešpektovať ústavu krajiny a prirodzene sa angažovať za Európsku úniu.

Sociálnu náuku Cirkvi treba učiť v súvislosti s náukou o viere, spolu s dogmami katolíckej viery a života Cirkvi. Inak sa zredukuje na obyčajnú prax bez širších horizontov, bez perspektívy. Vyučovanie sociálnej náuky Cirkvi nemôže stratiť svoj náboženský rozmer a stať sa akousi *Príručkou mladých svištv* len preto, lebo je politickým vzdelávaním. **Katolícke náboženstvo má podstatný verejný rozmer práve preto, lebo je náboženstvom.** Prítomnosť katolíkov v politike a v spoločnosti musí byť aj náboženská, aj keď je politická.

Prichádzame k poslednému aspektu prítomnosti katolíkov v politike. Ide o to, aby politika nebola menej politická, ale **aby bola viac politická**. Takto sa prevracia chápanie laicity bez ohľadu na to, či je vyjadrená v radikálnej jakobínskej forme, vo francúzskom štýle, alebo v liberálnej či umiernennej podobe. Prevracia sa chápanie súčasnej laicity. **Ak má byť politika viac sama sebou, nesmie sa odkloniť od katolíckej viery**, ale musí s ňou mať neakcidentálny vzťah. Politika má určite svoju legitímnu autonómiu, ale nie je schopná sama si dať základy a nevie si sama určiť svoje ciele.

A keď sa o to pokúsi, je z toho vždy vážny problém. **Nestačí povedať, že politika súvisí s morálkou, pretože ani morálka nie je schopná sama si dať princípy** a potrebuje podporu zo strany náboženstva. Keď bude politika, v snahe získať sekulárnu nezávislosť, stavať iba na morálke a nie aj na náboženstve, **čoskoro sa zriekne aj morálky**. Nakoniec bude mať politika plné ústa moralizovania a zároveň bude hlboko nemorálna. Politika môže byť do morku kosti úplne politická, ak sa okrem morálky odvoláva aj na katolícke náboženstvo. Je tomu tak preto, lebo **katolícke náboženstvo je jediné, ktoré z politiky nerobí náboženstvo, ale ju očisťuje, vďaka čomu je autentickéjšia**. Ostatné náboženstvá buď absorbujú politiku do seba, a tak z nej robia náboženstvo, alebo oddeľujú politiku od náboženstva, pretože oddeľujú rozum a vieru. A keď politika predstiera, ako je tomu v západnom nihilizme, že je úplne autonómna voči akémukoľvek náboženstvu – takému či onakému – sama sa stáva antináboženským náboženstvom s dôsledkami, ktoré všetci vidíme a máme pred očami.

Môžeme teda s istotou povedať, že **iba katolícke náboženstvo umožňuje skutočne laickú politiku**. Je to paradox, niekto si povie, je to čosi absurdné pre súčasnú ideologickú mentalitu, samozrejme, že aby politika bola opravdivo laická, musí byť spojená s náboženstvom. Ale pre katolicizmus to nie je ani absurdné, ani to nie je paradox. Tak ako kresťan nie je o nič menej mužom ako ostatní preto, že je kresťanom, tak ako rozum osvietený vierou nie je menej rozumom, tak aj politika očistená vďaka vzťahu ku katolíckemu náboženstvu nie je menej politikou.

Túto požiadavku musíme mať jasne na pamäti aj vo vzťahu k iným náboženstvám a byť silne kritický voči katolíkom, ktorí sa zasadzujú za široko a všeobecne chápané právo na náboženskú slobodu, za ktorým sa takmer vždy skrýva **lahostajnosť k pravde**. Multináboženská spoločnosť ako cieľ politiky nemôže nahradiť spoločné dobro. To by anulovalo kresťanskú požiadavku, o ktorej sme práve hovorili, postavilo by všetky náboženstvá na rovnakú úroveň a oživilo by to politiku charakterizovanú lahostajnosťou voči náboženskej skutočnosti. To je vec neprijateľná pre katolícke náboženstvo, pokiaľ sa nechce rozpustiť vo svete, tvrdiac a vydávať to za svoj úspech.

Posledný postreh teologického charakteru sa týka stretnutia s Kristom. Aby sme si rozumeli. Stretnutie s Kristom je stretnutie s osobou. **Ale je to stretnutie s Logosom, s večnou Božou múdrosťou, je to stretnutie s Pravdou, je to stretnutie s rozumom, je to stretnutie s poriadkom stvorenia, ktoré sa od neho odvíja, je to stretnutie s tým, ktorý na konci času všetko zrekapituluje!** To znamená, že ide aj o stretnutie, ktoré má racionálny obsah.

Nie stretnutie s „kámošom“. Existuje teda celá téma o náuke, o doktríne viery a sociálnej náuke Cirkvi, ktorá je stretnutím s Kristom, nie však stretnutím sentimentálnym či priateľským. Je to stretnutie s Logosom, s večnou Božou múdrosťou, s univerzálnym zákonodarcom, pretože neexistuje zákon, ktorý by nepredpokladal zákonodarcu, ktorým je sám Kristus.

Na záver svojho vystúpenia by som to všetko rád zhrnul a v súhrne by som povedal toto: Prítomnosť katolíkov v politike a v spoločnosti s charakteristikami, ktoré som vymenoval, **musí za súčasnej situácie vzniknúť zdola**. Nijaké dikastérium Svätej stolice, ani nijaký vikariát diecézy nebude k tomuto pobádať, ani vyvíjať iniciatívu. V tomto momente sú cirkevné inštitucionálne kanály skôr zablokované.

Nové reality budú musieť vzniknúť zdola. A pôjde hlavne o laikov. Druhá vec je, že tieto nové reality zrodené zdola, aj keď sa narodia zdola, budú musieť **uvažovať ako Ecclesia - ako Cirkev**. To znamená, že budú musieť mať ducha katolíckeho univerzalizmu, budú musieť uvažovať s Cirkvou, myslieť s Cirkvou. Treťou charakteristikou je, že si budú musieť osvojiť filozofické základy kresťanskej filozofie ako základ správnej katolíckej teológie. Napokon budú musieť **radikálne vziať do rúk sociálnu náuku Cirkvi, vzdelávať sa v nej a systematicky sa formovať**.

Keď toto všetko nebude, môžu vznikať iné formy angažovanosti, ktoré azda budú aj chvályhodné, ale pokiaľ prítomnosť katolíkov v politike a v spoločnosti nebude mať tieto charakteristiky, o ktorých som dnes hovoril, nebude to zďaleka zodpovedať názvu nášho stretnutia. Čo robíme ako Observatórium kardinála Van Thuana, čo robím konkrétne ja? Od roku 2004 sa venujeme štúdiu a vydávame publikácie venované Sociálnej náuke Cirkvi, ale už niekoľko rokov zakladáme a vedieme školy sociálnej náuky Cirkvi. Nie sú to diecézne školy.

Školy sociálnej náuky Cirkvi sa už dnes neorganizujú tak, ako Boh prikazuje. Ale nie preto, že si myslíme, že sme lepší. Všimli sme si, že **je tu vákuum**, ktoré chceme zaplniť našou aktivitou. Vytvorili sme a pripravili formát kurzu rozdelený na dve časti, šesť stretnutí plus šesť stretnutí. Robíme to v rôznych častiach Talianska. A musím povedať, že naši ľudia, ktorých som spomínal, objavujú, že **existuje poriadok stvorenia, že vo veciach je prirodzený zákon, že spoločenský a politický život je tiež bojom medzi Dobrom a zlom**. Počujú o prítomnosti Boha vo svete, objavujú čosi, čo už dávno nepočuli. Okrem tejto systematickej základnej školiacej činnosti v sociálnej náuke Cirkvi, ako aj bežnej inštitucionálnej činnosti observatória som sa venoval oblasti kresťanskej filozofie, pretože v súčasnom zmätku potrebujeme mať celkový rámec poznania.

Tretia vec, ktorú robíme, a preto som napísal túto brožúrku o Karlovi Rahnerovi, je to, že vyzdvihujeme teologické cesty, ktoré neohrozujú tradíciu katolíckej viery, a teda kritizujeme a bojujeme proti tým teológiám, ako v tomto konkrétnom prípade teológa Karla Rahnera a všetky teológie z neho odvodené, ktoré v podstate **spôsobujú túto zmenu paradigmy**, ktorú som vám dnes večer stručne predstavil.

Toto je podľa môjho názoru obraz dnešnej situácie. O to tu ide. To sa (my) usilujeme s pokorou robiť.

Ďakujem pekne za vašu pozornosť.

URL adresa článku: <https://christianitas.sk/stefano-fontana-pritomnost-katolikov-v-politike-v-spolocnosti-a-socialna-nauka-cirkvi/>